

Møtereferat

Til: Arbeidsgruppen for bybåndssamarbeidet
Møtegruppe: Arbeidsgruppen for bybåndssamarbeidet
Møtetid og -sted: 24.01.2025, kl. 9.00-12.00, Vahls gate 1
Til stede: Pedram Nadim, Ruter
Christina Blumentrath, Nordre Follo kommune
Øyvind Wahl, Lillestrøm kommune
Jon Moxnes Steineke, Akershus fylkeskommune
Marianne Bismo, Akershus fylkeskommune
Torgeir Fagersand, Statsforvalteren Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus,
Håvard Mageli, Lillestrøm kommune
Runar Nedregård, Lørenskog kommune
Tone Svendsen Endal, Elvia
Anton Eliston, Klimaetaten, Oslo kommune
Arne Torp, Statens vegvesen
Arne Kolstadbråten, Statens vegvesen
Camilla Lee Maana, Bymiljøetaten, Oslo kommune
Olaug Eidet, Bærum kommune
Mari Olimstad, Plan- og bygningsetaten i Oslo kommune
Torstein S. Throndsen, Plan- og bygningsetaten i Oslo kommune
Referent: Mari Olimstad, Plan- og bygningsetaten i Oslo kommune,
Referatdato: 31.01.2025
Status: Utkast
Saksnummer: 201601716
Neste møte: 14.02.2025

Møtereferat

1 Godkjenning av dagsorden

Dagsorden ble godkjent.

3 Nettsituasjonen i regionen, Tone Svendsen Endal, Elvia AS

Tone Svendsen Endal fra Elvia ga et overblikksbilde over nettsituasjonen i regionen, status for utbygginger, ansvarsfordeling mellom aktørene og kapasitet i strømmettet. Se vedlagte presentasjon.

Elvia er ansvarlige for å bygge ut strømmettet i regionen og har både regionalnett og distribusjonsnett enkelte steder. Statnett håndterer transmisjonsnett.

Det har vært en markant økning i antall aktører som ønsker å koble seg på strømmettet, spesielt grunnet økt interesse for solkraft. Kapasiteten i nettet er en utfordring, og i makstimene er nettet fullt. Større forbruk, som ikke er allment bruk (for eksempel boliger), må derfor stå i kø frem til nytt nett er på plass. Med planlagte utbygginger av nettet, er det anslått at kapasitetsproblemene vil vare frem til 2035-40. På grunn av kapasitetsbegrensningene i nettet ser Elvia på andre muligheter for mer effektiv bruk, som bl.a. tilknytning på vilkår, fleksibilitetsmarkeder og energikordinering. Dette innebærer at kunder kan selge fleksibilitet i strømforbruket, for eksempel ved å koble seg ut i perioder med høy belastning.

Elvia ønsker å delta aktivt i dialog med kommuner om planer som er relevante for strømmettet. De kan f.eks. uttale seg om næringsområder som ligger for langt unna et sterkt nett. Lokalisering av virksomheter er viktig – samlokalisering av produksjon og forbruk reduserer behovet for lange kraftledninger. Elvia ønsker å bli varslet tidlig om store utbyggingsprosjekter, for eksempel nye bydelar.

Ressurser som ble nevnt:

- Plannett.no
- Kontaktskjema: <https://www.elvia.no/hva-er-elvia/kontakt-oss/energikoordinator-en-nyttig-sparringspartner/>

Spørsmål og kommentarer

Kan aktører som Ruter prioriteres i tilknytningskøen?

- Elvia prioriterer etter modenhet. Eventuelle prioriteringer utover dette må avgjøres politisk.

Kan kommunene gi innspill på hvor ledningsnettet skal plasseres?

- Elvia jobber med å få til en tidligere dialog med kommunene om dette.

Bærum kommune og Bymiljøetaten i Oslo nevnte at de har hatt utfordringer i forbindelse med plassering av transformatorstasjonen på Hamang, på grunn av konflikt med verneverdier. De erfarer at tidlig dialog mellom Statnett og kommunen er viktig, fordi kommunen sitter med mye kunnskap om arealene som må tas inn i planleggingen.

Kommunene har lite oversikt over strømbehov når næringsområder settes av i kommuneplanen. Gir Elvia innspill om dette?

- Elvia gir innspill når de vet hva slags virksomhet som skal etableres, da ulike næringer har forskjellige infrastrukturbehov. Dette er ofte for tidlig å si noe om på kommuneplannivå.

Det ble kommentert at energianlegg reguleres av energiloven og ikke plan- og bygningsloven (pbl). Konsesjoner gis uavhengig av pbl, men kommunene har innsigelses- og klagerett. Det pågår en diskusjon om hvordan konsesjonsprosesser skal ses i sammenheng med pbl.

4 Energiplanleggingsverktøy, Anton Jayanand Eliston, Klimaetaten Oslo kommune

Anton Eliston fra klimaetaten (KLI) orienterte om Oslo kommunes arbeid med energiplanlegging, og et verktøy som kommunen har utarbeidet i samarbeid med Hafslund Celsio og Elvia. Se vedlagte presentasjon.

Energiplanlegging er en viktig del av kommunens arbeid med å nå klimamålene. Elektriske motorer er tre ganger mer effektive enn fossile motorer og er derfor et viktig energieffektiviseringstiltak. Siden elbiler stort sett lades om natten, er det ikke elbiler som er den store utfordringen for nettkapasitet. Energiforbruket per person i Oslo går derfor ned. I byggsektoren er utfordringene større, særlig om vinteren, hvor oppvarming fører til høyt strømforbruk. Redusert vinterforbruk vil bidra til bedre kapasitetsutnyttelse i strømmettet.

Oslo kommune har utarbeidet et kartverktøy for energiplanlegging som tar tak i denne utfordringen. Verktøyet gir blant annet oversikt over mulige spillvarmekilder, potensial for lokal energiproduksjon, og konsesjonsområder for fjernvarme. Bedre utnyttelse av spillvarme inn i lavtemperatur-fjernvarmenettet er et særlig viktig tiltak for bedre energiutnyttelse. Verktøyet brukes blant annet i utarbeidelsen av områdeplan for Rosenholm, hvor det planlegges 2000 leiligheter med fokus på energieffektive løsninger.

Flere byer, inkludert Bergen, Stavanger, Trondheim og Kristiansand, er i dialog med Oslo om å utarbeide lignende kartløsninger. KLI deler gjerne erfaringer med kommunene i bybåndet hvis de trenger hjelp til å utvikle lignende verktøy og analyser basert på egne kartdata. Kontaktperson i Oslo kommune klimaetaten: Anton Eliston, anton.eliston@kli.oslo.kommune.no.

Spørsmål og kommentarer

Hvordan lagres varme i bakken?

- KLI: Varmt vann i rør kan lagres i fjell og varme opp fjellet, slik at det senere kan brukes til oppvarming av bygg. Krever god grunnteknikk og at det er kort avstand til fjell for å utnytte bergvarme. Oslo kommune jobber med Asplan Viak om et nytt kartlag for avstand til fjell.

Kan private aktører pålegges krav om lokal energiproduksjon eller fjernvarme utenfor konsesjonsområdet? Det er ofte lite politisk vilje i kommunen til å pålegge utbyggere bestemmelser om dette.

- KLI: Har erfaring med at utbyggere vil være med på dette hvis de får kunnskapen om ulike løsninger, og det er nyttig og lønnsomt å være med på. Derfor er tidlig dialog om energiløsninger viktig.

Ruters bussanlegg på Rosenholm tar nesten aldri ut full effekt. De ser på delte ladeplasser deler av døgnet. Kan jobbe med batteribanker o.l. for å fordele utover døgnet

Kan datasentre pålegges å dele overskuddsvarme?

- KLI: Det kan stilles krav om utredning, men ingen direkte pålegg. Lavtemperaturnett kan imidlertid gjøre det enklere å utnytte overskuddsvarme. Lokalisering av bedrifter i tilknytning til dette, kan da nå hele byen.

Bymiljøetaen (BYM) kommenterte at kabler i Oslofjorden varmer opp fjorden, og at dette er en type problemstilling det er behov for regionale utredninger og føringer om.

KLI pekte på ny KPA i Oslo, som kanskje vil gi mulighet til krav om felles energiløsning. For at Celsio skal investere i fjernvarmenettet, må de vite at alle utbyggerne i området vil ha lavtemperatur fjernvarmenett. Derfor er krav om felles løsning viktig.

Nye statlige planretningslinjer sier at kommunene skal samarbeide med nettselskapene. Hvordan kan kommunene opprette denne kontakten?

- Elvia har tre ansatte energikoordinatorer som har ansvar for kommunedialogen. Disse kan hjelpe til med å finne handlingsrommet, og opprette kontakt med riktige personer.
- Bærum kommenterte at de har gode erfaringer med å ta initiativ til møter med alle partene.

5 Oppsummering og overordnet drøfting om energi i revidering av regional plan

PBE stilte to spørsmål som utgangspunkt for diskusjonen:

- Hvilke problemstillinger og dilemmaer opplever kommunene og virksomhetene?
- Hva bør en oppdatert regional plan gi svar på og føringer om?

Bærum: Anlegg for energiproduksjon må sees i en regional kontekst, slik at kommunene ikke settes opp mot hverandre. Naturhensyn, kraftkrevende industri og plassering av transformatorstasjoner er utfordrende.

Lørenskog: Har en klima- og energiplan med generelle retningslinjer, men ikke spesifikke krav til f.eks. fjernvarme. Fortetting rundt knutepunkt er det viktigste, og mye av den nye boligmassen er relativt energieffektiv. Kommunen er i kontakt med Ruter om bussanlegg som vil kreve ladekapasitet. Presentasjonene i dag har vært nyttige.

Lillestrøm: Opplever at kun de største utbyggerne er modne for å ta inn innovative energiløsninger. I en regional plan er det bedre å ha konkrete føringer enn krav om utredninger. Kommunen ser fjernvarmeselskaper som samarbeidspartnere, men det er frustrerende at det er lettere å stille krav innenfor konsesjonsområder enn utenfor. Kommunen ønsker mål for energi som tilsvarer arealnøytralitet, altså at man tar inn over seg knapphet på ressurser. Det offentlige må ta en tydelig rolle. Fortetting løser mye. Når det ikke er lønnsomt å utnytte spillvarme så er man lokalisert feil. Lillestrøm har et arealinnspill om etablering av vindkraftanlegg som nettopp har blitt behandlet som del av en silingssak til kommuneplanen. Innspillet ble vedtatt tatt med videre, med minste flertall. Administrasjonen vurderte at det er interessant å utrede videre fordi det er behov for mer kraft.

Statsforvalteren (SF): Behandler flere konsesjonssaker for bakkemontert solkraft, men stort sett i Ringerike og Østfold. SF skal diskutere hvordan de stiller seg til konflikter mellom naturhensyn og energibehov. Det er også et spørsmål om det er statsforvalter eller miljødirektoratet som skal ha informasjons- og veilederansvar. Det er behov for tydelige prinsipper for lokalisering i den regionale planen. Kan se til andre for inspirasjon, særlig Østfold.

Akershus fylkeskommune (AFK): Klimahandlingsplan vedtatt, med energi som sentralt tema. Energi har også vært et tema i plangrunnlaget fra Viken. Regionale planer kan ikke løse alle utfordringer, men bør gi like rammer for kommunene. Samlokalisering av kraftproduksjon og anlegg for tungtransport er viktig. Regional plan for kompetanse, omstilling og verdiskapning vil også si noe om tematikken. Trolig mest aktuelt med etablering av datasentre i bybåndet i henhold til denne planen, i form av mindre anlegg i nærhet til nettet, og dermed mindre vekst/vern-problematikk. Det er lite oversikt over datasentre i Norge, men venter at dette bedres.

Nordre Follo (NF): Jobber med et notat til ordfører om strømmnett og produksjon. Flere solcelleanlegg etableres på tak, men det er en utfordring at de bare kan produsere til egen bruk. Arealnøytralitet gjør kommunen uattraktiv for større solcelleanlegg hvis det tar natur. Utbygging av solceller på p-plasser er uattraktivt fordi arealene er for små og kortsiktige. Så lenge kommunen ikke får henvendelser så vil de ikke lage kart over aktuelle lokasjoner. Ønsker at fylket tar ansvar for å finne arealer til solceller og vindkraft, så kommunene ikke legger dem på grensa til naboene for eksempel. Venter på EU-direktiv om oppdatering av bygningsmassen.

Elvia: Høring om endring av energiloven for å dele solenergi pågår. Kommunene kan peke ut egnede grå arealer for å øke sjansen for utbygging. Kan lede til at utbyggere tar sjansen selv om det per nå er mindre lønnsomt. Viktig å se på dette regionalt.

Plan- og bygningsetaten (PBE): Jobber med lokal energiproduksjon og -deling i Hovinbyen. Silvio Krieger i PBE kan kontaktes for erfaringer: silvio.krieger@pbe.oslo.kommune.no.

Ruter: Strategi for utslippsfri kollektivtransport i Oslo og Akershus (2018). Elektrifiseringen av buss og båt i Akershus er kommet ca halvveis. Det er lagt en plan for resten av busskontraktene i Akershus. Starter dialog med Elvia 3-4 år før fornying av kontraktene. Har vært tidlig ute og ikke møtt store problemer.

Bymiljøetaten (BYM): Viktig å utrede påvirkning på Oslofjorden og ha god dialog mellom kommunene, NVE, forslagsstillere og andre aktører. Konsesjonssaker treffer i hovedsak BYMs ansvarsområder som fjorden, marka og friområder. BYM og bydelene er de som merker konsekvensene, i gjennomføringsfase og permanent fase.

Statens vegvesen (SVV): Behovet for mer strøm er en hovedutfordring, spesielt for tungtransport. Det kan være både areal- og energikonflikter knyttet til elektrifisering av tungtransporten. Arealkonflikter oppstår i forbindelse med ladeplasser og døgnhvileplasser. SVV har opplevd energikonflikter enkelte steder i landet der store anlegg for lading utfordrer kapasiteten i nettet. SVV jobber også med nullutslipp innen anlegg og driftsvirksomheten.

Elvia kommenterte at det er lite energikonflikter knyttet til transport i vår region, ettersom lading skjer om natten. Fleksible avtaler kan redusere konflikter.

Temaer det er behov for regionalt samarbeid og felles føringer om:

- Retningslinjer for lokalisering av energianlegg.
- Retningslinjer for lokalisering av energikrevende virksomheter og bruk av spillvarme.
- Peke ut aktuelle områder for energiproduksjon.
- Prioritering av energi versus andre samfunnshensyn (f.eks. naturvern vs. kraftproduksjon).
- Vurdere hvilken betydning EU-direktiv om oppdatering av bygningsmassen vil ha.
- Behovet for å prioritere mellom mer og mindre samfunnsnyttig strømforbruk ble også tatt opp, men dette er utenfor det som kan styres i den regionale areal- og transportplanen. Statnett har en liste over køen for tilkobling til nettet; ventetid avhenger av lokasjon og effektbehov, og behovet for oppgradering eller utbygging av netstasjon.

Nordre Follo spurte om listen over arealbehov til ulike transformatoranlegg i Elvias presentasjon forutsetter åpne eller lukkede anlegg. Elvia svarte at det sannsynligvis er åpne anlegg. Det ble kommentert at lukkede anlegg er mindre arealkrevende, men har andre utfordringer.

5 Eventuelt

Høringsfristen for den å gi innspill til planprogram for den regionale planen ble diskutert. Flere av kommunene kommenterte at det er vanskelig å nå fristen på grunn av politiske prosesser. PBE kommenterte at det er mottatt forespørsler fra en del kommuner om utsatt høringsfrist, og at disse vil få svar.

PBE tok opp at de ønsker innspill til innledere for neste møte om mate- og mobilitetsstrategi 14. februar.

Vedlegg:

- Presentasjon PBE
- Presentasjon Elvia
- Presentasjon Klimaetaten

